

עמיעד כהן

מה שהיה לא יהיה

המערכות בדרום ובצפון עוד רחוקות מהכרעה. בפני ההנהגה והציבור חייבת להיות תמונת עתיד ברורה, עם משמעות אסטרטגית שאין בה עמימות

המשך המדיניות בתוספת אמצעים אחרים", כפי שניסח בחכמה קרל פון־קלאוזביץ, אבי תורת הלחימה המודרנית.

כאשר אנו מנסים היום להבין מה ביקש חמאס להשיג במתקפה האכזרית של שבעה באוקטובר, ולגזור מכך את פעולותינו, עלינו לשוב למושכלות יסוד אלו. חמאס לא רצה להשמיד את מדינת ישראל, אלא לצבור נכסים אסטרטגיים ולהשפיל את ישראל ובכך לשפר את מעמדו הגיאופוליטי. הוא ביקש למצב את עצמו כאויב מספר אחת של ישראל (גם ביחס לחזבאללה) כך שבמשא ומתן שלאחר סבב הלחימה יוכל לצבור הישגים רבים לשלטונו כגון שבירת

תוכנית 'בדר' בהובלת הרמטכ"ל המצרי סעד א-שאולי, שפתחה את מלחמת יום הכיפורים, נוצרה בפקודתו הישירה של נשיא מצרים, אנואר סאדאת. מטרתה המרכזית הייתה לשבור את הקיפאון המדיני עם ישראל לאחר הכישלון הצבאי המצרי במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה. המצרים הבינו כי אינם יכולים להביא לפירוק מדינת ישראל או להכנעתה, ועל כן ביקשו לפרוץ רצועה של עשרה ק"מ כדי למחוק את תחושת הביטחון וההישג הצבאי של צה"ל במלחמת ששת הימים ולהיכנס למשא ומתן דיפלומטי מעמדת כוח.

פעם נוספת למדנו כי "המלחמה אינה אלא

נקודתיים טקטיים, ללא חזון אסטרטגי של ניצחון והכרעה.

ההבנה שהולכת ומתבררת היום מימין ומשמאל היא שנקודת ההכרעה של האויב הפלסטיני קשורה בפגיעה בקרקע ובכבוד. ועל כן ההישג הצבאי חייב להיות מתורגם להפסד תודעתי. ההפסד יכול להתבטא בדרכים רבות, מטקס כניעה משפיל ורב רושם כמו בהסכמי ורסאי ועד הקמת יישובים ישראלים ברצועת עזה. בשלב הזה אין צורך להכריע בכך, אלא רק להדגיש כי ללא הכרה פלסטינית בהפסד מובהק לא יתאפשר פתרון מדיני ארוך טווח שיספק את צרכי הבטחון הישראלי.

האם ההנהגה בישראל מבינה את גודל השעה? אפשר שאין ברירה אלא לנהל משא ומתן עם ארגון חמאס תוך כדי הלחימה, אך על ישראל לוודא שהשיח עם ארגון הטרור הרצחני נעשה בחוכמה, בהליכה על חבל דק, תוך מודעות מלאה למטרה הדיפלומטית הסופית: השמדת חמאס באופן שייצר בתודעה הפלסטינית כהפסד מוחץ. רק באופן זה נוכל להגיע להישג המדיני הנדרש בדמות שינוי מערכת היחסים שבשגרה עם רצועת עזה ושליטה ביטחונית יציבה בה.

הצופה שנרדם שנית

במשך שנים נהוג היה לדבר במערכת הביטחון על מוכנות למלחמה בשתי חזיתות. בפועל, לא נעשה דבר כדי לעמוד בכך ברגע האמת, ובניין הכוח של צה"ל נעשה באופן הפוך לחלוטין. סוד גלוי הוא שישראל לא פתחה במערכה צפונית מיוזמתה עם פרוץ המלחמה לא רק בגלל הלחץ האמריקני, אלא גם וכנראה בעיקר בגלל חוסר יכולת.

המצור, הקמת נמל ימי ושדה תעופה, ואולי אף הכרה בינלאומית על ידי האו"ם. בפועל, חמאס הפך לקורבן ההצלחה של עצמו. שכן הוא ציפה להצליח לפרוץ את קו ההגנה הישראלי רק בחלק קטן מתוך 15 הנקודות שעל הגדר, לרצוח ולחטוף כמה עשרות אזרחים וחיילים, ולמצוא את עצמו בסבב לחימה נוסף. רק הצלחתו האיזומה – והתבוסה הבלתי נתפסת של ישראל – הכריחו אותנו "להפוך קערה" ולהציב לעצמנו כיעד ניצחון מוחלט והכרעה טוטלית של ארגון הטרור האכזרי.

אבל עלינו לזכור ולהזכיר לעצמנו שהמלחמה והשמדת היכולות הצבאיות של חמאס הן רק האמצעי בדרך לגיבוש מצב מדיני חדש. למרבה הצער, גורמים חסרי דמיון במערכת הפוליטית בישראל ובארה"ב מסוגלים לראות חלופה שלטונית אחת בלבד לרצועת עזה: הרשות הפלסטינית. מי שענינו בראשו מבין שהרשות חלשה מדי מצד אחד, ועוינת מדי לישראל מצד שני – ושהשלטתה על עזה לא תשנה באופן מהותי את המצב הקודם ותהיה סיוע מחריד וטרגי למערכה הצבאית הקשה.

יש דוגמאות רבות בהיסטוריה להכרעה צבאית ולהפסד מדיני. ב'מתקפת טט' במלחמת וייטנאם, הכוחות האמריקניים המופתעים ספגו אבדות כבדות, אך הצליחו להתעשת ולהביא להפסד מוחץ של צפון וייטנאם. אלא שההישג הצבאי לא תורגם להישגים מדיניים: כפי שמסביר ההיסטוריון ויקטור דיוויס הנסון, דעת הקהל האמריקנית וההססנות בקרב גורמי הממשל מסמסו את ההישג הצבאי, ולאחריו באו שנים של שדוש בניסיון לחתור להסכמות. בשנים אלו, אלפי חיילים אמריקנים נהרגו בקרבות

עם קיצוצים עמוקים בתחומים אחרים – בהובלתה של מנהיגות רצינית ואמינה שתוכל להתמודד עם ההתנגדויות הצפויות. למרבה הצער, ולפחות בעת כתיבת שורות אלו, לא ניכר כי שר האוצר וראש הממשלה מבינים את גודל השעה, את ההשקעה הצבאית הנדרשת לבנייה מחודשת של צה"ל ואת הקיצוצים שיהיו חייבים להתלוות לכך.

ליטני - הקו הכחול החדש

באחר צוהריים אפרורי אחד בלונדון של שנת 1916, לאחר שישה ימי דיונים רצופים, שני דיפלומטים לא בולטים במיוחד הניחו את כוסות התה ולחצו ידיים. ההסכמות בין מארק סייקס הבריטי ושרל פרנסואה ז'ורז' פיקו הצרפתי הכניסו אותם אל ההיסטוריה של המזרח התיכון לדורות רבים. הסכם סייקס-פיקו וההסכמים הנוספים שנחתמו בעקבותיו בין צרפת, בריטניה ושליטים מקומיים ברחבי האימפריה העות'מאנית הקורסת חילקו במהלך מלחמת העולם הראשונה את אזור המזרח התיכון לארבע מדינות חדשות, שקווי הגבול ביניהן שורטטו ללא הקשר גיאוגרפי או הצדקה מקומית. מיעוטים הפכו לשליטים על רוב (כך בירדן ובסוריה), לאומים מובחנים נותרו מפוזרים וחסרי מולדת (הכורדים), עדות שונות הצטרפו למדינה אחת מסוכסכת (לבנון) ועוד. אחד מאותם קווי גבול שנמתחו באותה עת, לאו דווקא בתשומת לב רבה, היה קו הגבול שבין פלשתינה ללבנון, או בין השליטה הבריטית לזו הצרפתית. קו הגבול חתך את הרי הגליל העליון בצורה שיכולה לעבוד רק במציאות של שלום ניוון.

כיום, ברור לכולם כי הגבול הצפוני של ישראל איננו בר הגנה. מעבר לגדר קיימת

הנחת היסוד של צה"ל בעשרים השנים האחרונות הייתה כי לא ניתן להכריע במלחמה אסימטרית, ולכן המלחמות עם ארגוני חמאס וחזבאללה יהיו קצרות, ממוקדות ומוגבלות לשיפור המצב בלבד. מכאן נגזרה שורה של מסקנות הנוגעות לבניין הכוח הצבאי: צמצום החטיבות המשוריינות המתמרנות, השקעה במערכות ירי מדויק מנגד, וחיזוק והרחבה של היחידות המיוחדות. וכך, מאז מלחמת לבנון השנייה נסגרו כמה חטיבות שריון וצומצם במידה ניכרת סדר-הכוחות המתמרן של צה"ל – ובמקביל הוקמו שתי יחידות מיוחדות: חטיבת הקומנדו והחטיבה הרב-ממדית. ד"ר עומר דוסטרי כתב על כך בהרחבה במאמרו "ניצחון משיגים בתמרן יבשתי" שפורסם בבמה זו כבר לפני שנתיים.

הפקת לקחים מתבקשת היא הגדלה ממשית של צבא היבשה והגדלת מאגרי הפצצות והפגזים. ב"יום שאחרי", סדר העדיפויות הלאומי יצטרך להשתנות בצורה דרמטית. ישראל משקיעה כיום בביטחון 4.5% מהתוצר, כלומר כ-60 מיליארד שקל. ארה"ב, לשם השוואה, עומדת על 3.5% מהתוצר, ואילו סין על 1.5%. ביום שאחרי המלחמה בעזה, הסכומים שיידרשו כדי להכין את הצבא לאתגרי המלחמה הממשיים שעומדים בפניו יעמדו על סדר גודל של 5.5 עד 6 אחוזים מהתוצר, כלומר כ-120 מיליארד שקל, שהם כרבע מתקציב המדינה. אבל לא הכול יתמצה בשפיכת כסף: כדי לעמוד ביעדים, הצבא יצטרך לעבור התייעלות רבת.

שינוי כזה בהשקעה הלאומית בביטחון יקרין כמובן על המשק כולו, ובייחוד על ההוצאה הממשלתית. הציבור יצטרך להשלים

הישראלית לזו הלבנונית, צפונה אל ערוץ הליטני – ועל ידי כך, יצירת רצועת ביטחון. בלעדי פעולה זו, קשה להאמין כי 100 אלף תושבי הצפון יחזרו ליישוביהם. כוחות 'רדואן' שממתינים להם מעבר לגבול, איומי הטילים, והסיט הנורא מכול שכבר התרחש ביישובי עוטף עזה, לא יאפשרו להם, ובצדק, לשוב למציאות שבה ניתן להסתמך על כך שחזבאללה "מורתע".

כדי שנעביר את קו ההגנה לליטני, חזבאללה יצטרך להיכנע כניעה גמורה – ואם ולא, ישראל תצטרך להעביר כ-700 אלף אזרחים לבנונים שיעים, תומכי חזבאללה, צפונה. מי שתוהה אם המחיר הבינלאומי או המוסרי אינו כבד מדי יכול להיזכר בבוקרו של השבעה באוקטובר ותנוח דעתו. אם יש משהו שגילינו בחודשיים האחרונים, הוא שבמלחמות צריך להכריע, ומוטב לפני שהאויב מצליח לממש את משאלותיו הרצחניות.

ישות רצחנית שאינה שונה במאום מחמאס בעזה, וככל הנראה חזקה ממנה בהרבה. לאור זאת, וכאשר התנאים יבשילו (ומוטב מוקדם), ישראל תהיה חייבת לצאת למתקפת מנע בצפון ולהכריע את חזבאללה. השלב הראשון, שאותו ישראל כבר ביצעה, הוא להציב בפני האו"ם דרישה חד משמעית לקיום החלטה 1701 שהתקבלה בסוף מלחמת לבנון השנייה. על פי החלטה זו חזבאללה ייסוג אל עברו הצפוני של הנהר ליטני ויפורק מנשקו. ניתן להעריך כי דרישות אלו לא יתקיימו, וישראל תעבור לשלב השני ותצא למלחמת לבנון השלישית שתהיה בתקווה מלחמת לבנון האחרונה.

מתקפה זו חייבת להציב יעד דיפלומטי ברור וארוך טווח. "קו ההגנה לעולם ייפרץ", טען קלאוזוביץ, ועל כן מוטלת עלינו החובה לייצר הגנה קדמית משמעותית. התוצאה המדינית האפשרית היחידה שתחזיר את הביטחון ליישובי הצפון היא העברת "הקו הכחול", הוא קו הגבול בין השליטה

יואב שורק

ישראליות: היהודי החדש

מתוך אימי המלחמה נחשף טבע עמוק של הדור הזה, המשרטט מחדש את מהות היהדות ומערער על גבולותיה

השמה במרכז ערכים ליברליים מערביים, ואחת הכרוכה סביב זהותה היהודית, וסביב הערכים, המקורות והמעשים המזוהים עימה.

אם היינו מתבקשים לתאר, אי אז בחול המועד סוכות, את הקרע הפנים ישראלי,

אל חגי תשרי של תשפ"ד הגענו מתוך קרע עמוק שאיים על החברה הישראלית. היו מעורבים בו ענייני ימין ושמאל, קואליציה ואופוזיציה – אבל עמוק בתוכו בלט הקרע שבין דתיים לחילונים. לא כל הדתיים, לא כל החילונים, ולא דווקא על שאלות של אמונה – אבל בהחלט שתי תרבויות, אחת